

УДК 616.314.2-048.53-053.5

DOI <https://doi.org/10.35220/2078-8916-2023-47-1.29>

В.С. Мельник,

кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри дитячої стоматології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», вул. Університетська, 16-а, м. Ужгород, Україна, індекс 88000, volodymyr.melnyk@uzhnu.edu.ua

М.Е. Ізай,

старший викладач кафедри дитячої стоматології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», вул. Університетська, 16-а, м. Ужгород, Україна, індекс 88000, milan.izay@uzhnu.edu.ua

С.В. Мельник,

аспірант кафедри терапевтичної стоматології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», вул. Університетська, 16-а, м. Ужгород, Україна, індекс 88000, sofia.melnyk@uzhnu.edu.ua

САМОСПРИЙНЯТТЯ, ОБІЗНАНІСТЬ ТА СТАВЛЕННЯ ДО ОРТОДОНТИЧНОГО ЛІКУВАННЯ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ ТА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ

Мета дослідження: Оцінити самосприйняття про зовнішній вигляд зубів, визначити обізнаність та ставлення до ортодонтичного лікування студентів-стоматологів та лікарів-інтернів. **Методи дослідження.** Було розроблено та підготовлено анкету для оцінки самосприйняття про зовнішній вигляд зубів та оцінки знань, обізнаності та ставлення до ортодонтичного лікування. Анкету було розповсюджено серед студентів-стоматологів старших курсів та лікарів-інтернів стоматологів за допомогою онлайн-форми Google, яка складалася з 25 запитань, надійність та валідність яких були перевірені шляхом попереднього тестування експертами групи. Кожен учасник цього дослідження підписав електронну форму інформованої згоди. 182 респонденти відповіли заповненою формою. Тривалість дослідження – з вересня по грудень 2022 року. Результати, зведені в таблицю Microsoft Excel/електронну таблицю google, експортовано до ліцензованого програмного забезпечення для операційної системи Windows та стандартного програмного пакету Statsoft. Inc STATISTICA 6.0 2300 East 14th Street Tulsa, OK 74104 США та проведено статистичний аналіз. **Об'єкт та предмет дослідження:** Оцінка самосприйняття про зовнішній вигляд зубів, визначення обізнаності та ставлення до ортодонтичного лікування студентів-стоматологів старших курсів та лікарів-інтернів. **Наукова новизна.** Більшість досліджень щодо ставлення та сприйняття ортодонтичного лікування проводилося серед практикуючих стоматологів та ортодонтів. Тому ми вирішили провести дослідження серед студентів старших курсів та лікарів-інтернів, щоб зрозуміти їхню обізнаність, ставлення та сприйняття щодо ортодонтичного лікування. **Висновки.** У цьому дослідженні дано

оцінку обізнаності щодо ортодонтичного лікування, самосприйняття про зовнішній вигляд зубів та ставлення до ортодонтичного лікування в групі студентів стоматологів старших курсів та лікарів-інтернів. Студенти-стоматологи та інтерни мають хороші знання про ортодонтичне лікування та позитивне ставлення до нього, хоча існують незначні гендерні відмінності.

Ключові слова: обізнаність, ставлення до ортодонтичного лікування, самосприйняття про зовнішній вигляд зубів, студенти, інтерни.

V.S. Melnyk,

PhD, Associate Professor, Head of the Department of Children's Dentistry, "Uzhhorod National University", 16 Universytetska street, Uzhgorod, Ukraine, postal code 88000, volodymyr.melnyk@uzhnu.edu.ua

M.E. Izai,

Senior lecturer at the Department of Pediatric Dentistry, «Uzhhorod National University», 16 Universytetska street, Uzhhorod, Ukraine, postal code 88000, milan.izay@uzhnu.edu.ua

S.V. Melnyk,

PhD Student at the Department of Therapeutic Dentistry, "Uzhhorod National University", 16 Universytetska street, Uzhgorod, Ukraine, postal code 88000, sofia.melnyk@uzhnu.edu.ua

SELF-PERCEPTION, AWARENESS AND ATTITUDE TOWARDS ORTHODONTIC TREATMENT OF DENTAL STUDENTS AND DOCTOR INTERNS

The purpose of the study: To evaluate the self-perception about the appearance of the teeth, to determine the awareness and attitude towards orthodontic treatment of dental students and interns. **Research methods and techniques.** A questionnaire was developed and prepared to assess self-perception about the appearance of teeth and to assess knowledge, awareness and attitudes towards orthodontic treatment. The questionnaire was distributed to senior dental students and dental interns using an online Google form consisting of 25 questions, which were tested for reliability and validity by pre-testing by panel experts. Each participant in this study signed an electronic informed consent form. 182 respondents answered with a completed form. The duration of the study is from September to December 2022. The results summarized in a Microsoft Excel spreadsheet/google spreadsheet were exported to licensed software for the Windows operating system and the standard Statsoft software package. Inc STATISTICA 6.0 2300 East 14th Street Tulsa, OK 74104 USA and performed the statistical analysis. **Object and subject of research:** Assessment of self-perception about the appearance of teeth, determination of awareness and attitude towards orthodontic treatment of senior dental students and interns. **Scientific novelty.** Most research on attitudes and perceptions of orthodontic treatment has been conducted among practicing dentists and

orthodontists. Therefore, we decided to conduct a survey among senior students and medical interns to understand their awareness, attitudes, and perceptions regarding orthodontic treatment. **Conclusions.** This study assessed awareness of orthodontic treatment, self-perceptions of dental appearance, and attitudes toward orthodontic treatment in a group of senior dental students and interns. Dental students and interns have good knowledge of and positive attitudes toward orthodontic treatment, although there are slight gender differences.

Key words: awareness, attitude to orthodontic treatment, self-perception about the appearance of teeth, students, interns.

Постановка проблеми. Пацієнти зазвичай проходять ортодонтичне лікування для покращення зовнішнього вигляду обличчя та зубів. Основним фактором, що впливає на рішення про ортодонтичне лікування є естетичне покращення та психологічний аспект [1].

Пацієнти тепер більше уважно ставляться до естетики свого обличчя і бажають мати ідеальну усмішку. Завжди важко виміряти, що саме означає стоматологічна естетика, оскільки існує різноманітність в індивідуальних судженнях щодо естетики [1,2].

Рішення надати та прийняти ортодонтичне лікування визначається не тільки ортодонтом, але й сприйняттям пацієнтом власного зовнішнього вигляду обличчя, зубної естетики. Крім того, знання про ставлення пацієнтів до ортодонтичного лікування сьогодні стають все більш важливими в ортодонтії.

Стать, вік, самооцінка, освіта та соціально-економічний стан можуть вплинути на самосприйняття зовнішнього вигляду зубів і ставлення до ортодонтичного лікування. Неприємний вигляд обличчя та зубів через неправильне розташування зубів/щелеп може вплинути на якість життя, включаючи функцію, зовнішній вигляд, впевненість у собі, і може спричинити низьку самооцінку пацієнта. Пацієнт може відчувати дискомфорт в соціальному оточенні, а професійні досягнення в суспільстві можуть стати на перешкоді. Ортодонтичне лікування допомагає подолати ці стани, покращуючи естетику обличчя та зубів. Тому знання та поінформованість пацієнта щодо ортодонтичного лікування є важливими для лікаря-ортодонта [3].

Пацієнт може знати про неправильний прикус, але не може визначити необхідність лікування на тому ж рівні, що і фахівець. Крім того, оцінка естетики обличчя з боку лікаря-ортодонта може не збігатися з сприйняттям та побажаннями пацієнтів. Деякі люди страждають навіть від сер-

йозного неправильного прикусу, інші можуть бути більше стурбовані незначними порушеннями. Таким чином, самосприйняття пацієнтів має важливе значення для забезпечення потреби в лікуванні та співпраці. Більше того, оцінка естетичного сприйняття пацієнтом має вирішальне значення для стоматологів, щоб зрозуміти їхні потреби та керувати їхніми очікуваннями щодо результатів лікування [4].

Більшість досліджень щодо ставлення та сприйняття ортодонтичного лікування проводилося серед практикуючих стоматологів та ортодонтів. Тому ми вирішили провести дослідження серед студентів старших курсів та лікарів-інтернів, щоб зрозуміти їхню обізнаність, ставлення та сприйняття щодо ортодонтичного лікування [5].

Мета дослідження: Оцінити самосприйняття про зовнішній вигляд зубів, визначити обізнаність та ставлення до ортодонтичного лікування студентів-стоматологів та лікарів-інтернів.

Матеріали та методи дослідження. В рамках дослідження Було розроблено та підготовлено анкету для оцінки самосприйняття про зовнішній вигляд зубів та оцінки знань, обізнаності та ставлення до ортодонтичного лікування. Анкету було розповсюджено серед студентів-стоматологів старших курсів та лікарів-інтернів стоматологів за допомогою онлайн-форми Google. Кожен учасник цього дослідження підписав електронну форму інформованої згоди. Тривалість дослідження – з вересня по грудень 2022 року.

Інструмент опитування, анкета, складалася з 25 запитань, надійність та валідність яких були перевірені шляхом попереднього тестування анкети експертами групи. Студенти та інтерни, які в анамнезі проходили ортодонтичне лікування та які зараз носять брекети, були виключені з цього дослідження. Онлайн-форму Google було надіслано студентам старших курсів та лікарям-інтернам, з яких 182 відповіли заповненою формою.

Результати, зведені в таблицю Microsoft Excel/електронну таблицю google, експортовано до ліцензованого програмного забезпечення для операційної системи Windows та стандартного програмного пакету Statsoft. Inc STATISTICA 6.0 2300 East 14th Street Tulsa, OK 74104 США та проведено статистичний аналіз. Категоричні змінні оцінювали за допомогою критерію хі-квадрат для статистичної різниці між статтями. Для визначення достовірності відмінності результатів застосовувалися значення t-критерію Стьюдента [6,7].

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Ця робота є фрагментом НДР кафедри дитячої стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: «Клініко-експериментальне обґрунтування підвищення якості лікування, діагностики та профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей» (номер державної реєстрації 0121U109292).

Результати дослідження та їх обговорення. Більшість учасників (96,7%) вважають, що ортодонтичне лікування покращить зовнішній вигляд обличчя та змінить усмішку. 61,5% вважають, що ортодонтичне лікування – це тривала і болюча процедура. 44,5% не вважають, що ортодонтичне лікування послаблює зуби, а 35,7% не впевнені в цьому. 68,1% знають про прозорий елайнер. 50% жінок вважають, що ортодонтичне лікування дасть багатообіцяючий результат. Статистично значуща різниця спостерігалася між чоловіками та жінками щодо питань № 2,7,9,10 (значення $p < 0,05$), (табл. 1).

Близько 54,9% учасників були задоволені розташуванням своїх зубів без статистично достовірної різниці за статтю, тоді як 31,9% незадоволені своєю естетикою усмішки. Жінки більше задоволені естетикою своєї усмішки, ніж чоловіки, але відсутність впевненості та самооцінки через зовнішній вигляд зубів зустрічається частіше у чоловіків. Близько 20,9% уникали усмішки через зовнішній вигляд своїх зубів, 17,% – інколи прикривали рот через зовнішній вигляд зубів, а 22,5% відчували відсутність впевненості через зовнішній вигляд зубів. Більшість жінок виявили, що інші люди коментували зовнішній вигляд їхніх зубів, і через це вони прикривають рот. Це може бути пов’язано з тим, що жінки приділяють більше уваги своєму вигляду зубів, ніж чоловіки, і більш критично оцінюють естетику своєї усмішки (табл. 2).

За результатами нашого дослідження більшість чоловіків і жінок (43,4%) хотіли б змінити розташування своїх зубів. Близько 19,4% чоловіків

Таблиця 1

Відповіді респондентів про обізнаність щодо ортодонтичного лікування (%)

Питання	Разом			Чоловіки			Жінки			p
	Так	Ні	Можливо	Так	Ні	Можливо	Так	Ні	Можливо	
1. Як Ви вважаєте, чи покращить ортодонтичне лікування зовнішній вигляд обличчя?	96,7	0	3,3	100	0	0	95,9	0	4,1	0,216
2. Чи вважаєте Ви ортодонтичне лікування тривалою та болючою процедурою?	61,5	15,4	23,1	47,2	38,9	13,9	65,1	9,6	25,3	0,000
3. Як Ви думаєте, чи змінить усмішку ортодонтичне лікування?	96,7	1,1	2,2	100	0	0	95,9	1,4	2,7	0,465
4. Як Ви думаєте, ортодонтичне лікування послабить зуби?	19,8	44,5	35,7	13,9	58,3	27,8	21,2	41,1	37,7	0,173
5. Чи знаєте Ви, що видалення зуба може знадобитися при ортодонтичному лікуванні?	83,0	4,9	12,1	75	8,3	16,7	84,9	4,1	11,0	0,339
6. Чи знаєте Ви про прозорий вирівнювач?	68,1	30,2	1,6	72,2	27,8	0	67,1	30,8	2,1	0,625
7. Як Ви вважаєте, чи може зуб повернутися у вихідне положення після завершення ортодонтичного лікування?	61,0	6,6	32,4	72,2	13,9	13,9	58,2	4,8	3,7	0,010
8. Чи вважаєте Ви ортодонтичне лікування косметичним лікуванням?	52,2	22,5	25,3	50	19,4	30,6	52,7	23,3	24,0	0,696
9. Як Ви вважаєте, чи ортодонтичне лікування можна проводити лише у дітей?	6,6	83,5	9,9	16,7	77,8	5,6	4,1	84,9	11,0	0,019
10. Як Ви думаєте, ортодонтичне лікування дасть Вам багатообіцяючий результат?	54,4	8,8	36,8	72,2	8,3	19,4	50,0	8,9	41,1	0,043

Таблиця 2

Самосприйняття та задоволення своєю стоматологічною естетикою

Питання	Загальна відповідь (%)		Відповідь чоловіків (%)		Відповідь жінок (%)		P
	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	
11. Чи задоволені Ви розташуванням ваших зубів?	54.9	45.1	47.2	52.8	56.8	43.2	0.296
12. Чи задоволені Ви своєю естетикою усмішки?	68.1	31.9	75,0	25,0	66.4	33.6	0.323
13. Чи зауважували Ви, що інші люди коментували зовнішній вигляд ваших зубів?	49.5	50.5	44.4	55.6	50.7	49.3	0.502
14. Чи намагаєтеся Ви уникати усмішки через зовнішній вигляд своїх зубів?	20.9	79.1	22.2	77.8	20.5	79.5	0.825
15. Ви інколи прикривали рот через зовнішній вигляд своїх зубів?	17,0	83,0	16.7	83.3	17.1	82.9	0.948
16. Чи відчували Ви відсутність впевненості через зовнішній вигляд своїх зубів?	22.5	77.5	30.6	69.4	20.5	79.5	0.198

Таблиця 3

Гендерні відмінності щодо того, що хотіли б змінити чоловіки та жінки (%)

Що Ви хотіли б змінити?	Чоловіки	Жінки	Всього
17. Колір зубів	19.4	17.8	18.1
18. Форму зубів	2.8	15.1	12.6
19. Розташування зубів	47.2	42.5	43.4
20. Не хочу нічого змінювати	30.6%	24.7	25.8
Разом	100.0	100.0	100.0

Статистичне значення $p = 0,258$.

Таблиця 4

Гендерні відмінності у ставленні до ортодонтичного лікування (%).

Питання	Разом		чоловіки		жінки		P
	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	
21. Як Ви вважаєте, чи варто пройти ортодонтичне лікування?	50.5	49.5	50,0	50,0	52.8	47.2	0.765
22. Чи погодитесь Ви на ортодонтичне лікування, якщо це запропонує ортодонт?	76.2	23.8	73.3	26.7	88.6	11.4	0.560

Таблиця 5

Ставлення студентів різних курсів та інтернів до ортодонтичного лікування (%)

Запитання	Відповідь	3-й курс	4-й курс	5-й курс	Інтерни	p
23. Як Ви вважаєте, чи потрібно Вам пройти ортодонтичне лікування?	Так	68.4	44.1	50.0	61.8	1.72
	Ні	31.6	55.9	50.0	38.2	
24. Чи погодитесь Ви на ортодонтичне лікування, якщо це запропонує лікар-ортодонт?	Так	68.4	78.8	75.0	82.4	0.81
	Ні	31,6	21,2	25,0	17,6	

хотіли б змінити колір своїх зубів і 15,1% жінок хотіли б змінити форму своїх зубів (табл. 3).

Майже половина респондентів (50,5%) вважають, що їм варто пройти ортодонтичне лікування, але 76,2% охоче погоджуються на ортодонтичне лікування за пропозицією лікаря-ортодонта. Чоловіки були більш готовими пройти ортодонтичне лікування, ніж жінки, коли їм це порадили.

Це свідчить, що чоловіки в наші дні все більше турбуються про естетику. Близько 82,4% інтернів охоче погоджуються на ортодонтичне лікування, якщо це пропонує ортодонт. Це показує, що рівень клінічного досвіду безпосередньо корелює зі знаннями студентів та можливостями лікування, де знання про лікування пов'язані з вищим освітнім рівнем та більшим клінічним досвідом (табл. 4, 5).

Близько 35,2% респондентів не задоволені розташуванням своїх зубів, 48,6% не задоволені естетикою своєї усмішки, але готовими пройти ортодонтичне лікування за рекомендацією лікаря-ортодонта.

На запитання про те, скільки студентів/інтернів були незадоволені розташуванням своїх зубів і мали позитивне ставлення до ортодонтичного лікування, 45,1% не були задоволені розташуванням своїх зубів, з них 35,2% були готові і 9,9% не хотіли проходити ортодонтичне лікування. Існує висока степінь негативної кореляції між задоволеністю розташуванням зубів і ставленням до ортодонтичного лікування. Близько 48,6% задоволені естетикою своєї усмішки, але готові пройти ортодонтичне лікування за рекомендацією стоматолога. Також існує висока степінь негативної кореляції між задоволеністю естетикою усмішки та бажанням пройти ортодонтичне лікування за рекомендацією стоматолога.

Висновки. У цьому дослідженні дано оцінку обізнаності щодо ортодонтичного лікування, самосприйняття про зовнішній вигляд зубів та ставлення до ортодонтичного лікування в групі студентів стоматологів старших курсів та лікарів-інтернів. Студенти-стоматологи та інтерни мали хороші знання про ортодонтичне лікування та позитивне ставлення до нього, хоча існують незначні гендерні відмінності.

Література

1. Голованова І.А, Ляхова Н.О. Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої моделі надання ортодонтичної допомоги дитячому населенню на регіональному рівні. *Економіка і право охорони здоров'я*. 2018. № 2 (8). С. 11-16.
2. Смаглюк Л.В., Куліш Н.В., Нестеренко О.М. Міждисциплінарний підхід у лікуванні пацієнтів із зубощелепними аномаліями. *Український стоматологічний альманах*. 2022. № 2. С. 28-33. DOI <https://doi.org/10.31718/2409-0255.2.2022.05>.
3. Enita Nakas, Alisa Tiro, Lejla Redzepagic Vrazalica et al. Use of orthodontic treatment needs indices for oral health survey Mater Sociomed. 2016. Apr; 28(2): 138–140.

4. Isiekwe GI, Aikins AA. Self-perception of dental appearance and aesthetics in a student population. *Int Orthodontics*. 2019 Jun; 17(3):506-12. DOI: 10.1016/j.ortho.2019.06.010.

5. Liausas R, Labanauskas Z, Svalkauskiene V, Smailiene D, Vaiciuniene J. Orthodontic treatment complexity, outcome and need among school age patients of Lithuanian university of health sciences clinic of orthodontics. *Stomatologija*. 2019 Feb; 21(1):28-32.

6. Ромакін В.В. Комп'ютерний аналіз даних: Навч. посіб. / В.В. Ромакін. –К. : Комп'ютерний аналіз даних, 2006. 144 с.

7. Москаленко В. Ф. Біостатистика: підручник. / В.Ф. Москаленко. – К. : Книга плюс, 2009. – 184с.

References

1. Holovanova I.A, Liakhova N.O. (2018). Medykosotsialne obgruntuvannya optymizovanoi modeli nadannia ortodontychnoi dopomohy dytiachomu naselenniu na rehionalnomu rivni.[Medical and social justification of the optimized model of providing orthodontic care to children at the regional level.] *Ekonomika i pravo oхorony zdorovya*. 2 (8). 11-16 [in Ukrainian].

2. Smahliuk L.V., Kulish N.V., Nesterenko O.M. (2022) Mizhdystsyplinarnyi pidkhid u likuvanni patsiientiv iz zuboshchelepnyimi anomaliiamy. [An interdisciplinary approach in the treatment of patients with dentomaxillofacial anomalies]. *Ukrainskyi stomatolohichniy almanakh*. 2. 28-33 [in Ukrainian].

3. Enita Nakas, Alisa Tiro, Lejla Redzepagic Vrazalica et al. (2016). Use of orthodontic treatment needs indices for oral health survey Mater Sociomed. Apr; 28(2): 138–140.

4. Isiekwe GI, Aikins AA. (2019). Self-perception of dental appearance and aesthetics in a student population. *Int Orthodontics*. 17(3):506-12. DOI: 10.1016/j.ortho.2019.06.010.

5. Liausas R, Labanauskas Z, Svalkauskiene V, Smailiene D, Vaiciuniene J. (2019). Orthodontic treatment complexity, outcome and need among school age patients of Lithuanian university of health sciences clinic of orthodontics. *Stomatologija*. 21(1):28-32.

6. Romakin, V.V. (2006). *Kompiuternyi analiz danykh* [Computer data analysis]. Navchalnyi posibnyk [in Ukrainian].

7. Moskalenko, V.F. (2009). *Biostatistika* [biostatistics]. Kyiv: Knigaplust [in Ukrainian].